

Eldi Grubišić-Pulišelić
Zdravstvena škola, Split

KAKO PODUČAVATI STRANI JEZIK U STRUKOVNOJ ŠKOLI?

(nastava stranog jezika, jezik struke, srednja škola)

Kao nastavnica njemačkog i engleskog jezika u Zdravstvenoj školi nailazim na brojne teškoće vezane za odvijanje nastavnog procesa. U strukovnoj srednjoj školi cilj učenja stranog jezika usmjeren je na upoznavanje jezika struke, tj. stručnih termina na stranome jeziku.

Učenici bi po završetku srednje škole trebali biti osposobljeni za služenje stručnom literaturom na stranom jeziku i stručnim izrazima vezanim za područje zdravstva. Postavljanjem tih zadataka kao temeljnih odrednica u učenju stranog jezika u strukovnoj školi otvaramo mnoga pitanja na koja vrijedi upozoriti i potaknuti pronalaženje određenih odgovora na njih. U ovom osvrtu želim osvijetliti uzroke nekih problema vezanih za podučavanje stranog jezika na koje nailazim u radu s učenicima zdravstvene škole.

Mnoge prepreke na koje u učenju, odnosno podučavanju, nailaze učenik i nastavnik mogli bismo označiti kao one kojima je uzrok nejednako predznanje učenika istog razreda. Jasno je da bi učenici, ako žele ovladati stručnim njemačkim ili engleskim jezikom, prije svega trebali vladati osnovnim pojmovima iz gramatike, te imati zadovoljavajuće znanje vokabulara. U ovom slučaju potrebno predznanje vokabulara ne bismo mogli ograničiti na izraze i riječi vezane uz, npr., ljudsko tijelo, jer su tekstovi koji se obrađuju na satu raznovrsni i potrebna su znanja iz svih područja. Kada bi u praksi razred zaista izgledao tako, odnosno bio sastavljen od učenika sa sličnim, ako ne jednakim predznanjem, koji usto poznaju osnovne gramatičke zakonitosti i širok vokabular, nastavni proces odvijao bi se mnogo lakše i, nedvojbeno, rezultati bi bili mnogo bolji. No razlike u predznanju učenika toliko su očite da izravno utječu na odvijanje nastave, često je čak i usmjeravaju, i time oblikuju i konačan rezultat. Koji je uzrok tome da neki učenici iz osnovne škole dođu s dobrim, često odličnim predznanjem, a neki teško da se mogu služiti i najjednostavnijim jezičnim strukturama, mogao bi biti predmet posebnog razmatranja. U ovoj prilici ograničit ću se samo na one koji se, bar po mojemu mišljenju, nameću kao najvažniji. Čimbenicima poput nadarenosti, uvjeta za učenje stranog jezika i individualne motiviranosti učenika, dodala bih i neke specifične uzroke vezane za ratna zbivanja proteklih godina. Mnogi su učenici osnovnu školu završili u ratnim uvjetima, često sa skraćenim programima, a katkad čak i bez nastave iz određenih predmeta. Prema njihovim pričama saznajem kako su strani jezik učili samo dvije do tri godine prije dolaska u srednju školu, a neki čak i kraće od toga. To su uglavnom učenici koji su došli s područja Bosne i Hercegovine, gdje ih je većina učila njemački kao prvi strani jezik. Nastavniku se tako nameće pitanje kako u takvim uvjetima podučavati jezik struke kao dogradnju na opće znanje jezika, kada temelja gotovo i nema.

No čak ako bismo i pretpostavili da svi učenici imaju odgovarajuće predznanje, naišli bismo na nove teškoće. To se prije svega odnosi na nastavni materijal koji služi

kao osnova nastavnog procesa. Propisani udžbenici sadrže tekstove iz područja zdravstva, pa se podrazumijeva da učenici poznaju područje iz kojeg je izabrani tekst, ali praksa pokazuje da to nije uvijek tako. Često se događa da učenici neku temu (npr. Krebs) prije obrađuju na satu stranog jezika nego na nastavi iz stručnog predmeta, što nastavnika dovodi u nezgodan položaj da nepoznato gradivo objašnjava nepoznatim riječima.

Od nastavnika se tada očekuje da, osim znanja iz vlastite struke, odnosno stručnom terminologijom na stranom i hrvatskom jeziku, djelomično vlada i samom strukom za koju se njegovi učenici osposobljavaju. Nerijetko je nastavnik stranog jezika prisiljen tražiti dodatna objašnjenja kod kolega koji predaju stručne predmete da bi tako lakše pristupio obradi nekog teksta iz područja zdravstva. Pogrešno bi bilo misliti da to znanje nastavniku nije potrebno, jer on predaje "samo jezik". Iz osobnog iskustva mogu potvrditi da je poznavanje materije izuzetno važno, jer njezino nepoznavanje može nastavnika dovesti u niz neželjenih situacija. Iako to znanje nije u izravnoj vezi s jezikom, ono učenicima služi za pravilno i lakše svladavanje gradiva. Učenika koji tako na satu njemačkog jezika čita članak o laserskim operacijama u Njemačkoj, zanimat će provode li se takve operacije i u nas, i slično. Ograđivanje nastavnika od takvih pitanja može demotivirati učenika. Ne treba naglašavati da je nemoguće da nastavnik poznaje sve u svezi sa stručnim tekstom koji obrađuje u razredu, ali je bitno da potakne učenike na postavljanje pitanja, bez obzira na to zna li odgovore na njih. U suprotnome, sat stranog jezika postaje monoton i za učenike je samo dodatno opterećenje. U takvoj atmosferi učenje jezika postalo bi nemoguće. No potakne li nastavnik učenike na razmišljanje i postavljanje pitanja, čak i nepoznavanje odgovora na njih može iskoristiti za pokretanje diskusije u koju se onda uključuju svi učenici.

To svakako može pomoći u svladavanju još jednog velikog problema u podučavanju stranog jezika u strukovnoj školi. Nakon obrađenog teksta nastavnik pokušava navesti učenika na diskusiju o određenoj temi, ali često nailazi na zid šutnje. Iako je riječ o budućim zdravstvenim djelatnicima, učenici su u toj dobi malokad oduševljeni diskusijom o nekim stručnim temama. Takvu diskusiju smatraju previše suhoparnom, a često i ne znaju što bi uopće mogli reći. Nastavnikova zadaća u toj fazi nastavnog procesa ponovno postaje vrlo komplicirana. Brojnim pitanjima, ali i primjerima iz vlastite okoline te usporedbom s onima iz teksta, nastavnik mora učenike navesti da progovore o određenoj temi. Tako učenici primjenjuju stručne termine i općenito se služe vokabularom koji bi trebao postati dio njihova znanja stranog jezika. To svakako iziskuje temeljnu pripremu nastavnog sata u kojem improvizaciji nema mjesta.

Ostaje upitno kako zainteresirati učenika za učenje stranog jezika u opisanim uvjetima i postići da i onaj učenik koji nema gotovo nikakvo predznanje, uspije ovladati jezikom struke ili se bar služiti njime. U svemu tome nastavnik igra veliku, a možda čak i odlučujuću ulogu. Važno je da zauzme pozitivan stav prema pogreškama učenika, iako će mnogi od njih uporno ponavljati uvijek iste. U tome su osobito osjetljivi oni učenici koji su svjesni svog manjkavog predznanja koje ih dovodi u neravnopravan položaj prema ostalim učenicima u razredu. Takvi učenici, suočeni s nizom problema u svladavanju jezika struke, skloni su povlačenju u sebe i potpunom odbijanju bilo kakve suradnje na satu stranog jezika. Od nastavnika se očekuje da kao pedagog svojim strpljenjem, radom i razumijevanjem za sve te probleme, pozitivno utječe na učenike i u razredu kreira atmosferu u kojoj se učenik prije svega neće osjećati nelagodno pri korištenju stranog jezika.